

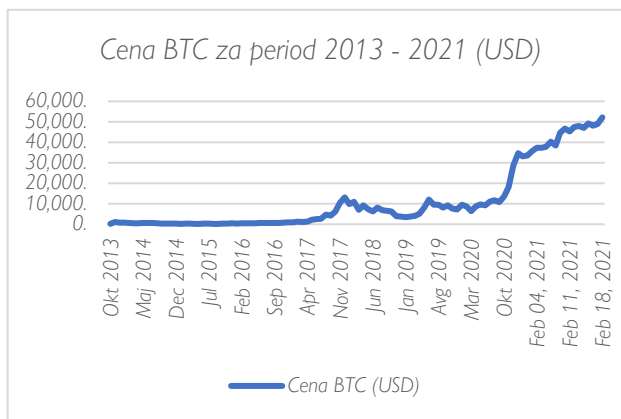
ŠTA PRIVREDA SRBIJE MOŽE DA OČEKUJE OD NOVOG PORESKOG TRETMANA DIGITALNE IMOVINE?

Zakon o digitalnoj imovini je krovni propis kojim se ova nova vrsta imovine uređuje u pravnom sistemu Srbije. Pored Zakona o digitalnoj imovini, Republika Srbija je 17. decembra 2020. godine takođe usvojila izmene i dopune poreskih zakona kojima se sveobuhvatno uređuje poreski tretman digitalne imovine. Do tada, poreski propisi nisu izričito prepoznavali digitalnu imovinu, što je vodilo nepovoljnom poreskom tretmanu transakcija koje uključuju digitalnu imovinu, ali i pravnoj nesigurnosti o tome kako se digitalna imovina oporezuje.

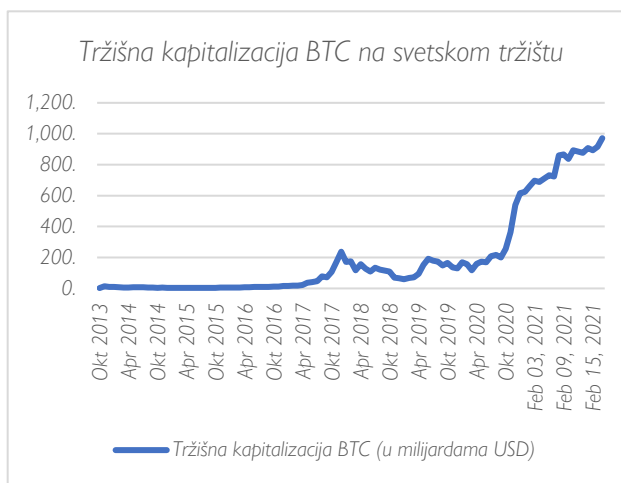
Zašto je digitalna imovina bitna za privredu Srbije?

Ne postoje precizni podaci o obimu i vrednosti digitalne imovine u Srbiji. Digitalna imovina zauzima sve veće učešće u svetskim tokovima kapitala, kako u pogledu vrednosti tako i po obimu tržišta. Najbolji primer za to je virtuelna valuta bitcoin, najpoznatija vrsta digitalne imovine.. Tokom 2020. godine vrednost bitcoina i obim celokupnog tržišta ove valute su zabeležili najveći rast od kada je bitcoin pušten u promet 2009. godine. Trend se nastavlja i u 2021. godini, pa je tako 17. februara vrednost jednog bitcoina iznosila 48.840 dolara, a taj dan tržišna kapitalizacija njegovog trgovanja iznosila je oko 971 milijardu dolara. Već narednog dana, vrednost je dostigla novi rekord i dostigla iznos od 52.165 dolara. Poređenja radi, najviša vrednost bitcoina pre početka meteorskog rasta u novembru 2020. godine bila je nešto više od 13.000 dolara u decembru 2017. godine. Stoga, imao bi bitcoin na svaki dinar uloženi u ovu digitalnu valutu krajem 2017. godine zaradili 4 dinara u 2021. godini.

Virtuelne valute zauzimaju sve veću ulogu u svetskim tokovima novca i kapitala i privreda Srbije nije izuzetak iz tog trenda. Odavno pozicionirana kao pionir naprednih tehnoloških rešenja u regionu, naša zemlja se sada nalazi i među retkim u svetu koje su sveobuhvatno regulisale digitalnu imovinu. Zakonom o digitalnoj imovini se po prvi put uvodi pravna sigurnost svim tržišnim akterima u ovoj oblasti i omogućava uvođenje digitalne imovine u regulisane tokove privrede. Međutim, da bi se ostvario pun potencijal ovog zakona, bilo je neophodno urediti poreski tretman uvođenja i prometa digitalne imovine u privredi. Uređenjem adekvatne regulatorne i fiskalne politike, koja bi bila u skladu sa aktuelnim trenutkom i najboljom svetskom praksom, digitalna imovina bi mogla da se pokaže kao novi izvor kapitala za privredu Srbije.

Izvor: statista.com

Izvor: statista.com

Zašto je poreski tretman digitalne imovine bitan za privredu?

Pod pretpostavkom da u Srbiji postoji u razvijeno tržište digitalne imovine, ključni izazov je kako uključiti tu imovinu u tokove novca i kapitala. To nije izazov samo naše zemlje, već i svih drugih u kojima je tržište digitalne imovine manje ili više razvijeno. Izazov je kako motivisati imaoce digitalne imovine da je konvertuju u novčana sredstva, razmene za druge oblike realne imovine, ili ulože u kapital srpske privrede.

Zakonom o digitalnoj imovini se omogućava ulazak digitalne imovine u tradicionalne novčane tokove, međutim, suštinsko pitanje je kako oporezovati ulazak digitalne imovine u privredu. Iako poreskim zakonima digitalna imovina nije bila izričito regulisana, to ne znači da ona tada ne bi mogla biti oporezovana. Naprotiv, bez izmena poreskog zakonskog okvira, poreski tretman digitalne imovine u Srbiji bi bio izrazito nepovoljan jer bi imaoци digitalne imovine nametao značajno veće poreske obaveze. Pored toga, postojala bi pravna nesigurnost na koji način digitalna imovina treba biti oporezovana, te poreski tretman digitalne imovine u Srbiji ne bi bio predvidljiv. Stoga, bez uvođenja jasnog poreskog režima u ovoj oblasti, ne bi bilo realno očekivati da bi tržište Srbije moglo biti plodno tle za uvođenje ovog novog oblika imovine u tokove novca i kapitala.

USAID-ov Projekat saradnje za ekonomski razvoj je pružio tehničku pomoć Ministarstvu finansija i Vladi Republike Srbije u analiziranju poreskog tretmana digitalne imovine i izradi predloga izmena i dopuna poreskih zakona u oblasti poreza na dohodak fizičkih lica, dobiti pravnih lica i poreza na dodatu vrednost.

Kako se digitalna imovina oporezuje u Srbiji?

Digitalna imovina se oporezuje iz aspekta dohotka fizičkih lica, dobiti pravnih lica, prometa oporezivog PDV-om, kao i iz aspekta nasleđa i poklona. Stoga, poreski tretman digitalne imovine se tiče svih fizičkih i pravnih lica poreskih rezidenata Srbije koja imaju digitalnu imovinu.

Poreski tretman digitalne imovine u Srbiji počeo se primenom 29. juna 2021. godine u pogledu oporezivanja dohotka fizičkih lica, dobiti pravnih lica, kao i PDV tretmana prometa digitalne imovine, sa početkom primene Zakona o digitalnoj imovini. Režim oporezivanja digitalne imovine stečene putem nasleđa i poklona je stupio na snagu 1. januara 2021. godine.

Kako se oporezuje dohodak koji fizička lica ostvare prodajom digitalne imovine?

Fizičko lice koje ostvari dobit prodajom ili prenosom digitalne imovine za neku drugu vrstu imovine tada stiče obavezu da obračuna, prijavi i plati porez na kapitalnu dobit. Kapitalna dobit nastaje samo ako fizičko lice proda digitalnu imovinu ili je prenese za novčanu ili nenovčanu naknadu. Stopa poreza na kapitalnu dobit iznosi 15% i obračunava se na pozitivnu razliku koju fizičko lice ostvari između prodajne cene digitalne imovine i njene nabavne cene.

Ovakav režim oporezivanja je značajno povoljniji od onog koji se prethodno primenjivao. Prvi razlog je manji trošak poreza koji sada nosi sa sobom prodaja ili prenos digitalne imovine. Pre izmena Zakona o porezu na dohodak građana, dobit od prodaje digitalne imovine bi se oporezovala mnogo nepovoljnijim porezom na ostali drugi prihod. Efektivna stopa poreza na drugi ostali prihod iznosi 16% i obračunavala bi se na celokupnu kupoprodajnu cenu digitalne imovine. Sada će se oporezivati samo pozitivna razlika koja se ostvari prodajom ili prenosom digitalne imovine. Druga značajna povoljnost je što se na prihod od kapitalne dobiti ne obračunavaju doprinosi za obavezno socijalno osiguranje, za razliku od prethodno važećeg rešenja. Treći razlog se sastoji u tome da se kapitalni dobitak ne oporezuje godišnjim porezom na dohodak građana. Stoga, dobit koju fizičko lice ostvari prodajom ili prenosom digitalne imovine ne ulazi u

osnovicu za određivanje godišnjeg poreza na dohodak građana. Prema prethodnom režimu, prihod ostvaren od prodaje ili razmene digitalne imovine bi ulazio u osnovicu za godišnji porez i time potencijalno stvarao nove poreske obaveze licu koje je tu imovinu prodalo ili razmenilo.

Fizička lica mogu umanjiti porez na kapitalni dobitak od prodaje digitalne imovine za 50%. Čak i kada poreska obaveza nastane, fizičko lice ima pravo na umanjenje poreza na kapitalnu dobit. Zato je predviđen sledeći poreski podsticaj - fizičko lice stiče pravo na umanjenje 50% poreza na kapitalni dobitak ako novčana sredstva ostvarena od prodaje digitalne imovine uloži u osnovni kapital privrednog društva ili investicionog fonda čiji je centar poslovnih ili investicionih aktivnosti u Srbiji. Ako fizičko lice uloži sredstva od prodaje u roku od 90 dana od dana prodaje, ima pravo na oslobođenje od 50% poreza, a ako uloži u roku od 12 meseci, ima pravo na povraćaj 50% plaćenog poreza. Oslobođenje stoga iznosi 7.5% poreza na kapitalni dobitak. Uslov za primenu ovog poreskog podsticaja jeste da privredno društvo u koje je izvršeno ulaganje ne smanjuje osnovni kapital u periodu od dve kalendarske godine od godine u kojoj je ulaganje registrovano. Postupak i način ostvarivanja ovog poreskog oslobođenja će biti uređeni posebnim pravilnikom Ministarstva finansija.

Fizičko lice ima pravo na poreski podsticaj i ako uloži samo deo novčanih sredstava ostvarenih od prodaje digitalne imovine. U tom slučaju će imati pravo da mu se poreska obaveza srazmerno umani.

Kako se oporezuje dobit koju pravna lica ostvare prodajom digitalne imovine?

Pravno lice koje ostvari kapitalni dobitak prodajom digitalne imovine tada uključuje iznos kapitalnog dobitka u poresku osnovicu poreza na dobit pravnih lica. Kapitalna dobit nastaje ako digitalnu imovinu pravno lice proda ili prenese za novčanu naknadu. Pravna lica koja se bave isključivo preprodajom digitalne imovine i za tu delatnost im je izdata dozvola za pružanje usluga u vezi sa digitalnom imovinom u skladu sa Zakonom o digitalnoj imovini, ne utvrđuju kapitalni dobitak od prodaje digitalne imovine.

Pravna lica se mogu osloboditi obaveze da uključe ostvarenu kapitalnu dobit u oporezivu osnovicu poreza na dobit. Pravno lice ne uključuje kapitalnu dobit u svoju osnovicu za porez na dobit ako uloži novčana sredstva ostvarena od prodaje digitalne imovine u osnovni kapital privrednog društva ili investicionog fonda čiji je centar poslovnih ili investicionih aktivnosti u Srbiji. Uslov je da je ulaganje izvršeno u istom poreskom periodu kada je pravno lice prodalo digitalnu imovinu.

Kakav je PDV tretman digitalne imovine?

Promet virtuelnih valuta je oslobođen od PDV-a. Prenos i prodaja kriptovaluta (virtuelnih valuta) su oslobođeni od PDV-a, bez prava na odbitak prethodnog poreza. Ovo je veoma značajno, jer je pre izmene Zakona o PDV-u promet virtuelnih valuta bio oporezovan PDV-om po stopi od 20%. Oslobođenje se odnosi samo na kriptovalute, ne i na digitalne tokene.

Koji je rezultat?

Na ovaj način, regulatorni sistem Srbije sadrži sistematski uređen poreski tretman digitalne imovine. Sada poreski obveznici Srbije znaju koju vrstu prihoda ostvaruju otuđenjem digitalne imovine, koja poreska obaveza nastaje u tom slučaju, kao i koliko će ona iznositi. Pored jasnog poreskog tretmana, poreskim podsticajima se dodatno podstiču vlasnici kriptovaluta i drugih oblika digitalne imovine da ostvarene prihode ulažu u kapital srpske privrede i time ostvare značajne poreske uštede. Na ovaj način, omogućuje

se da digitalna imovina postane dodatan izvor finansiranja za preduzeća u Srbiji i time doprinese privrednom oporavku i daljem rastu srpske privrede.

Ovim rešenjima, urađenim uz pomoć detaljne ekspertize USAID-ovog Projekta saradnje za ekonomski razvoj, otvaraju se prilike vlasnicima digitalne imovine da značajnije aktiviraju svoja sredstva u privrednim tokovima Srbije.